

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การศึกษาความต้องการครูภาษาไทย
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการะงานของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. การกำหนดอัตรากำลังครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
  - 2.1 เกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครู กรมสามัญศึกษา ของ
สำนักงาน ก.ค.
  - 2.2 แนวปฏิบัติและวิธีการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานของ
ข้าราชการครู สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2535
3. ความต้องการครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
  - 3.1 ความต้องการครูภาษาไทยในด้านปริมาณ
  - 3.2 ความต้องการครูภาษาไทยในด้านคุณภาพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตรากำลัง คาบการสอน และคุณภาพของครู
ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการะงานของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1959) ได้ให้ความหมายของภาระงาน
สอนของครูไว้ว่า

ภาระงานสอน (Teaching Load) หมายถึงการปฏิบัติการสอนของครู 1 คน ต่อ
นักเรียน 25 คน ใน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีคาบการสอนคาบละ 50 นาที

เอ็ดวาร์ด ดับบลิว สมิธ และคนอื่นๆ (Edward W. Smith and Others, 1969) ได้กล่าวถึงภาระงานของครูสรุปได้ว่าเป็นการมอบหมายงานให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น ปัญหาที่ซับซ้อนอันหนึ่งคือ การกำหนดภาระงานของครูซึ่งภาระในงานสอนของครูนั้นให้พิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. จำนวนกลุ่มนักเรียนที่สอนในแต่ละวัน หรือ แต่ละสัปดาห์
2. จำนวนนักเรียนที่สอน
3. จำนวนเวลาที่ใช้ในการเตรียมการสอน
4. จำนวนเวลาที่ต้องใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้า จัดชุมนุมและกิจกรรมนักเรียน
5. ช่วงเวลาที่เข้าชั้น
6. จำนวนเวลาที่ต้องใช้สำหรับเตรียมการสอน การตรวจแก้ไขงาน เป็นต้น
7. ความแตกต่างในตัวนักเรียนที่สอนเกี่ยวกับเชื้อชาติ ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ และความเป็นผู้นำ
8. อายุ วุฒิภาวะของนักเรียนที่สอนและลักษณะของเนื้อหาวิชา

โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของหลายๆ ประเทศ ได้กำหนดจำนวนคาบการสอนสูงสุดของครูไว้ เช่น กรมสามัญศึกษา ประเทศไทยได้กำหนดคาบการสอนของครูทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายว่าต้องสอนคนละไม่น้อยกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์ ประเทศออสเตรเลียและมอลตา กำหนดคาบการสอน 26-28 คาบต่อสัปดาห์ สหรัฐอเมริกา 25 คาบต่อสัปดาห์ แคนาดา 30 คาบต่อสัปดาห์ พม่า (1973) กำหนดคาบการสอน 30 คาบต่อสัปดาห์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 28 คาบต่อสัปดาห์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อินโดนีเซีย (1975) กำหนดคาบการสอน 18 คาบต่อสัปดาห์ ฟิลิปปินส์กำหนดคาบการสอน 30 คาบต่อสัปดาห์

จะเห็นได้ว่าภาระงานของครูเป็นภาระงานที่หนักไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากข้อสรุปของสหภาพแรงงานนานาชาติ เจนีวา สวิตเซอร์แลนด์

(International Labour Office, Geneva Switzerland, 1981) ที่กล่าวไว้ว่า "ชั่วโมงการทำงานของคุณนอกเหนือจากชั่วโมงสอนแล้วการปฏิบัติงานอื่นๆ เป็นเรื่องยากที่จะประเมิน แต่การที่จะได้มาซึ่งภาพอันแท้จริงของภาระงานของคุณ จำเป็นต้องนับรวมทั้งภาระงานที่ปฏิบัติในโรงเรียน บ้าน และชุมชนด้วย" ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสมาคมครูแห่งชาติในประเทศอังกฤษ (The National Union of Teachers, 1987) ที่มีข้อค้นพบเกี่ยวกับภาระงานของคุณว่า "คุณมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือไปจากในชั้นเรียน และครูจะทำงานมากกว่าจำนวนเวลาที่โรงเรียนเริ่มต้นการสอนและสิ้นสุดการสอนในวันนั้นๆ งานหนักที่คุณต้องปฏิบัติ ได้แก่ การเตรียมการสอน การวัดและประเมินผล รวมทั้งงานทางด้านปกครองด้วย"

ภาระงานของครูภาษาไทยเป็นภาระงานที่หนัก จะเห็นได้ว่าครูจะต้องมีเวลาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกำหนดเวลาปฏิบัติงานปกติของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการของสถานศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2526 ซึ่งให้สถานศึกษาที่ทำการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดเวลาทำงานปกติของครูสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมง และมัธยมศึกษาตอนปลายสัปดาห์ละ 38 ชั่วโมง ซึ่งในเวลาของการทำงานปกตินี้ ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีภาระงานทั้งในด้านภาระงานสอนและภาระงานอื่นๆนอกจากงานสอน โดยเฉลี่ยจะมีชั่วโมงสอน 16 คาบต่อสัปดาห์ และชั่วโมงปฏิบัติงานอื่นๆ อีก 19 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งในการกำหนดคาบการสอนของคุณ กรมสามัญศึกษากำหนดให้คุณคนหนึ่งสอนได้อย่างน้อย 2 หมวดวิชา และกำหนดจำนวนคาบการสอนโดยรวมคาบกิจกรรมนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรด้วย ดังนี้

1. ครูผู้สอน ต้องสอนคนละไม่น้อยกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์
2. หัวหน้าหมวดวิชา ต้องสอนไม่น้อยกว่า 12 คาบต่อสัปดาห์
3. รองหัวหน้าหมวดวิชา ต้องสอนไม่น้อยกว่า 16 คาบต่อสัปดาห์
4. ครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน ต้องสอนคนละไม่น้อยกว่า 5 คาบต่อสัปดาห์
5. หัวหน้างานต่างๆ ต้องสอนไม่น้อยกว่า 16 คาบต่อสัปดาห์

กองแผนงาน กรมฝึกหัดครู (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องการผลิตและการใช้ครูในโครงการพัฒนาการศึกษา ครั้งที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ วัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อศึกษาภาระรับผิดชอบและปริมาณงานของครูในระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ดังนั้นในการเลือกกลุ่มตัวอย่างจึงมาจากครูประจำการทุกหมวดวิชารวมทั้งหมวดวิชาภาษาไทยทั้ง 4 ระดับดังกล่าวทั่วประเทศ จำนวน 2,708 คน โดยการใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่าภาระงานสอนของครูระดับต่างๆ แตกต่างกันโดยเฉพาะครูในสังกัดกรมสามัญศึกษา มีจำนวนชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ย 16.92 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็กพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีชั่วโมงสอน 18.06 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ขนาดใหญ่ 17.81 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งทั้งนี้ปริมาณงานของครูระดับมัธยมศึกษาจะใช้ในการสอน 17.60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตรวจการบ้าน 6.63 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานครูประจำชั้น 5.50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และอื่นๆ 14.32 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนภาระงานนอกโรงเรียน เช่น ภาระงานที่เกี่ยวกับชุมชน ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีปริมาณงานโดยเฉลี่ย 9.36 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

สำหรับภาระงานที่นอกจากงานสอนของครูภาษาไทยนั้น จากเอกสารการพรรณนางานข้าราชการครูในสถานศึกษาของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 ได้กล่าวไว้ว่านอกจากครูจะต้องรับผิดชอบการสอนในรายวิชาที่ครูได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแล้ว ครูยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบอื่นๆ ตามที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ด้วย ได้แก่

1. งานที่เกี่ยวข้องกับการสอนในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ ได้แก่ การเตรียมการสอน และการศึกษาค้นคว้า การตรวจงาน การวัดผลและประเมินผล ฯลฯ
2. งานแนะแนวและอบรมนักเรียน
3. งานเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมนักเรียน และการร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา
4. งานอื่นๆ ที่สถานศึกษามอบหมาย เช่น งานอาจารย์ที่ปรึกษา งานพัสดุ งานทะเบียน งานครูเวรประจำวัน งานที่ปรึกษากลุ่มนักเรียนตามโครงการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าครูมีภาระงานทั้งในด้านงานสอนและภาระงานอื่นๆ นอกจากงานสอนที่จะต้องรับผิดชอบตามที่โรงเรียนมอบหมายให้ เช่น งานธุรการ งานแนะแนว งานพัสดุ และงานบรรณารักษ์ เป็นต้น ดังนั้นภาระงานที่แท้จริงของครูจึงต้องรวมถึงภาระของครูทุกด้านจึงจะได้ภาพที่แท้จริง นอกจากนี้สำนักงาน ก.ค. (2535) ได้ยกเลิกการกำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่สำนักงานสนับสนุนการสอน (ส) ต่อท้ายเลขที่ตำแหน่งข้าราชการครูในปีการศึกษา 2535 แต่งานสนับสนุนการสอนยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงให้ผู้บริหารของสถานศึกษาใช้ดุลยพินิจในการมอบหมายให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน โดยกระจายงานสนับสนุนการสอนให้ข้าราชการครูรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ โดยไม่ลดคาบการสอนตามแนวที่ปฏิบัติที่กำหนดไว้ คือ ครูยังคงต้องสอนคนละไม่น้อยกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์

การกำหนดอัตรากำลังครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ในการคำนวณอัตรากำลังครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้ใช้หลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ เกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครู กรมสามัญศึกษาของสำนักงาน ก.ค. และ แนวปฏิบัติและวิธีการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

เกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครู กรมสามัญศึกษาของสำนักงาน ก.ค.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2534) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์สรุปได้ดังนี้คือ

1. สูตรที่ใช้ในการคำนวณอัตรากำลังข้าราชการครูในระดับมัธยมศึกษา คือ

$$x = \frac{na}{b} \quad \text{และ} \quad y = \frac{ma}{c}$$

- เมื่อ
- x = จำนวนบุคลากรทั้งหมด
  - y = จำนวนครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน
  - n = จำนวนนักเรียนต่อ 1 ห้องเรียน
  - a = จำนวนห้องเรียน
  - b = จำนวนนักเรียนต่อข้าราชการครู 1 คน
  - c = จำนวนคาบสูงสุดของครูที่ทำการสอนต่อ 1 สัปดาห์
  - m = จำนวนคาบต่อสัปดาห์

2. เกณฑ์ในการคำนวณมีหลักดังนี้

- 2.1 จำนวนนักเรียน 40 คนต่อห้องเรียน
- 2.2 ครูสายปฏิบัติการสอน สอนไม่เกิน 20 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และไม่เกิน 18 คาบต่อสัปดาห์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาจกล่าวได้ว่า ครูสายปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมตอนต้นและตอนปลายมีคาบการสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 16 คาบต่อสัปดาห์
- 2.3 จำนวนชั่วโมงเรียน 35 คาบต่อสัปดาห์
- 2.4 อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 17 สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 1 ต่อ 15 สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2.5 สาขาบริการ คำนวณโดยนำครูสายบริหารและสายปฏิบัติการสอนไปลบออกจากบุคลากรทั้งหมด

3. สถานศึกษาหนึ่งๆ แบ่งอัตรากำลังออกเป็น 3 สาย คือ
  - 3.1 สายบริหาร ได้แก่ หัวหน้าสถานศึกษาและผู้ช่วยสถานศึกษา
  - 3.2 สายบริการ ได้แก่ ครูที่ทำหน้าที่บริการในโรงเรียน
  - 3.3 สายปฏิบัติการสอน ได้แก่ ครูผู้สอน

4. คาบปฏิบัติงานของครูสายปฏิบัติการสอน กำหนดคาบปฏิบัติงานสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมง แบ่งตามระดับ ดังนี้

- 4.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
  - 4.1.1 คาบสอนไม่เกิน 18 คาบต่อสัปดาห์
  - 4.1.2 คาบปฏิบัติงานอื่นๆ 17 คาบต่อสัปดาห์
- 4.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 4.2.1 คาบสอนไม่เกิน 15 คาบต่อสัปดาห์
  - 4.2.2 คาบปฏิบัติงานอื่นๆ 20 คาบต่อสัปดาห์

พิจารณาโดยเฉลี่ยครูในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจะมีคาบสอน 16 คาบต่อสัปดาห์ และคาบปฏิบัติงานอื่นๆ อีก 19 คาบต่อสัปดาห์

5. อัตรากำลังผู้ช่วยผู้บริหาร
  - 5.1 โรงเรียนขนาด 9-17 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 1 คน
  - 5.2 โรงเรียนขนาด 18-26 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 2 คน
  - 5.3 โรงเรียนขนาด 27-42 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 3 คน
  - 5.4 โรงเรียนขนาด 42 ห้องเรียนขึ้นไป มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 4 คน

แนวปฏิบัติและวิธีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัด
กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2535

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่กรมสามัญศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

สังกัดกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2528 ไว้แล้วนั้น เนื่องจากมาตรฐานการปฏิบัติงานดังกล่าว ได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติงานเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว และมีหลักเกณฑ์บางประการที่มีปัญหา ในทางปฏิบัติ ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา และใน ขณะเดียวกันก็มีนโยบายที่จำกัดการเพิ่มจำนวนข้าราชการ ทำให้กรมสามัญศึกษาได้รับการ จัดสรรอัตรากำลังเพิ่มเติมเป็นสัดส่วนน้อยกว่าที่ควรจะได้ อีกทั้งกรมสามัญศึกษามีความ จำเป็นต้องอนุมัติให้ข้าราชการครูที่มีความเดือดร้อนและจำเป็นอย่างอื่น ย้ายจากสถานศึกษา หนึ่งไปปฏิบัติราชการยังอีกสถานศึกษาหนึ่ง ทำให้จำนวนข้าราชการครูที่มีอยู่ในสถานศึกษา ไม่เป็นไปตามสภาพการณ์ที่เหมาะสม จึงเห็นสมควรปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานของ ข้าราชการครู สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาใหม่

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้อัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดกองการ มัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษามีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแผนการจัดอัตรากำลังคน ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน
- 2.2 เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูให้ชัดเจน
- 2.3 เพื่อปรับอัตรากำลังครูในสถานศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาให้เหมาะสม
- 2.4 เพื่อให้ข้าราชการครูทราบแนวปฏิบัติ และวิธีการกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา

3. แนวทางการพิจารณาเพื่อกำหนดอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา

- 3.1 ขนาดของโรงเรียน กำหนดตามจำนวนห้องเรียนดังนี้

ขนาดของโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน
ขนาดเล็ก	1-12 ห้องเรียน
ขนาดกลาง	13-36 ห้องเรียน
ขนาดใหญ่	37-60 ห้องเรียน
ขนาดใหญ่พิเศษ	61 ห้องเรียนขึ้นไป

3.2 เวลาปฏิบัติงาน

ข้าราชการครูจะต้องมีเวลาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดเวลาทำงานปกติสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมง และมัธยมศึกษาตอนปลายสัปดาห์ละ 38 ชั่วโมง

3.3 คาบการสอน

กำหนดให้ครูคนหนึ่งสอนได้อย่างน้อย 2 หมวดวิชา และกำหนดจำนวนคาบการสอนโดยรวมคาบกิจกรรมนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรด้วย คือ ครูต้องมีคาบการสอนอย่างน้อย 20 คาบต่อสัปดาห์

3.4 ผู้บริหาร และ ผู้ช่วยผู้บริหาร

จำนวนผู้บริหารมีได้สถานศึกษาละ 1 ตำแหน่ง

จำนวนผู้ช่วยผู้บริหารให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด และอาจสอนตามที่หัวหน้าสถานศึกษาจะมอบหมายตามที่เห็นสมควร

3.5 หัวหน้าหมวดวิชา และรองหัวหน้าหมวดวิชา

กำหนดให้มีได้ตามเกณฑ์ ดังนี้

ครูในหมวด	หัวหน้าหมวด	รองหัวหน้าหมวด
4 คนขึ้นไป	1	-
8 คนขึ้นไป	1	1
16 คนขึ้นไป	1	2

สำหรับการแต่งตั้ง และอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบกรมสามัญศึกษา ว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา และรองหัวหน้าหมวดวิชา พ.ศ. 2522

3.6 ครูฝ่ายปฏิบัติการสอน

จำนวนข้าราชการครูฝ่ายปฏิบัติการสอน ให้คิดอัตราส่วนครูในหมวดวิชาตามรายวิชาที่เปิดสอน โดยให้นำคาบเรียนรวมของแต่ละหมวดวิชาใน 1 สัปดาห์ ลบด้วยคาบการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา รองหัวหน้าหมวดวิชา ครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน (ถ้ามี) และหัวหน้างานอื่นๆ (ถ้ามี) ทหารด้วยคาบการสอนของครูต่อสัปดาห์ บวกด้วยผลรวมของจำนวนหัวหน้าหมวด รองหัวหน้าหมวด และหัวหน้างาน จะมีจำนวนครูในหมวดวิชานั้นๆ คำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

$$Y = \frac{N - (a+b+c)}{x} + E$$

Y = ครูปฏิบัติการสอนทั้งหมดในหมวดวิชา

N = คาบการเรียนในหมวดวิชาต่อสัปดาห์

- a = คาบการสอนของหัวหน้าหมวด และรองหัวหน้าหมวดวิชา (ถ้ามี)
 b = คาบการสอนของครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน (ถ้ามี)
 c = คาบการสอนของหัวหน้างานอื่นๆ (ถ้ามี)
 x = จำนวนคาบที่สอนใน 1 สัปดาห์ (20 คาบ)
 E = ผลรวมของจำนวนหัวหน้าหมวด รองหัวหน้าหมวด และหัวหน้างาน

3.7 ครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน

ตำแหน่งครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน มีได้ไม่เกินเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนดตามขนาดของแต่ละสถานศึกษา โดยกำหนดให้มี 12 หน้าที่ ดังนี้

- 1) ครูการเงินและบัญชี
- 2) ครูธุรการ
- 3) ครูพัสดุ
- 4) ครูทะเบียนวัดผล
- 5) ครูแนะแนว
- 6) ครูบรรณารักษ์
- 7) ครูกิจกรรมนักเรียน
- 8) ครูอนามัยโรงเรียน
- 9) ครูโภชนาการ
- 10) ครูโสตทัศนศึกษา
- 11) ครูแผนงาน และประเมินผล
- 12) ครูปกครอง

ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะสมควรให้มีตำแหน่งหน้าที่ใดก่อนตามความจำเป็นของแต่ละสถานศึกษา และหากสถานศึกษาใดยังขาดตำแหน่งครูปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน หรือมีเหตุผลความจำเป็น หัวหน้าสถานศึกษาอาจจะแต่งตั้งให้มีผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นการภายในได้ " โดยไม่ลดคาบการสอนตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ "

3.8 หัวหน้างาน นอกเหนือจากหัวหน้าหมวดวิชา รองหัวหน้าหมวดวิชา แล้ว หัวหน้าสถานศึกษาอาจจะแต่งตั้งข้าราชการครูให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานต่างๆ ซึ่งชื่อของงานอาจจะไม่เหมือนกัน แต่หน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติอาจคล้ายคลึงกันก็ได้

3.8.1 ตำแหน่งหัวหน้างานต่างๆ ในสถานศึกษา อาจมีได้ดังนี้

- 1) หัวหน้างานสำนักงานผู้บริหาร
- 2) หัวหน้างานอาคารสถานที่
- 3) หัวหน้างานปกครองนักเรียน หรือหัวหน้าตึก หรือหัวหน้าอาคารเรียน หรือหัวหน้าคณะสี หรือหัวหน้าระดับชั้น
- 4) หัวหน้างานทะเบียนนักเรียน
- 5) หัวหน้างานแผนงาน
- 6) หัวหน้างานสารสนเทศ
- 7) หัวหน้างานส่งเสริมจริยธรรม
- 8) หัวหน้างานชุมชน
- 9) หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงงานผู้ปกครองสัมพันธ์ด้วย
- 10) หัวหน้างานหน้าที่อื่นๆ ตามความจำเป็นหรือเหมาะสม

3.8.2 การแต่งตั้งผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้างาน

หัวหน้าสถานศึกษาอาจจะแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ทำหน้าที่หัวหน้างานได้ 2 กรณี คือ

1) แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานโดยจัดทำเป็นคำสั่งของโรงเรียน และรายงานให้กรมสามัญศึกษาทราบ

2) มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานเป็นการภายใน " โดยไม่ลดค่าการสอนตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ "

3.8.3 จำนวนหัวหน้างาน

ให้หัวหน้าสถานศึกษาแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานใด

หัวหน้างานหนึ่งได้ตามความจำเป็น แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัตินี้ หากมีเหตุผลความจำเป็น หัวหน้าสถานศึกษาอาจจะแต่งตั้งหัวหน้างานเป็นการภายใน ตามข้อ 3.8.2 (2) ได้ตามความเหมาะสม

กำหนดให้แต่งตั้งจำนวนผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานตามข้อ 3.8.2 (1) ได้ไม่เกินตามจำนวนตามตาราง ดังต่อไปนี้

จำนวนห้องเรียน	จำนวนตำแหน่งที่แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างาน
13-36 ห้องเรียน	4 ตำแหน่ง
37-60 ห้องเรียน	6 ตำแหน่ง
61 ห้องเรียนขึ้นไป	9 ตำแหน่ง

สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้างานดังกล่าว ให้อยู่ภายใต้การตรวจสอบ ควบคุม ดูแล ของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมายแล้วแต่กรณี ตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษา

5. วิธีดำเนินการ

5.1 ให้กองการเจ้าหน้าที่พิจารณาจัดสรรตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนเพิ่มเติมให้สถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวปฏิบัตินี้ ในโอกาสที่จะกระทำได้

5.2 ให้สถานศึกษาที่มีอัตรากำลังข้าราชการครูในแต่ละหมวดวิชาตามรายวิชาที่เปิดสอนเกินจากแนวปฏิบัตินี้ ดำเนินการปรับอัตรากำลังครูในแต่ละรายวิชาให้เหมาะสม ก่อนเปิดภาคเรียนที่หนึ่งของแต่ละปีการศึกษา

5.3 ให้หน่วยศึกษานิเทศก์ ประสานงานกับสถานศึกษาดำเนินการนิเทศหรือฝึกอบรมให้ความรู้และประสบการณ์แก่ครูอาจารย์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้ตามแนวปฏิบัตินี้ รวมทั้งพิจารณาเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ และขนาดของแต่ละสถานศึกษา

6. แนวปฏิบัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 เป็นต้นไป

สรุปได้ว่าการคำนวณหาภาพรวมของอัตรากำลังครูทั้งหมดในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทั้งอัตราครูสายปฏิบัติการสอนจะใช้เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน ก.ค. แต่ถ้าต้องการคำนวณอัตรากำลังครูภายในหมวดวิชาต่างๆ รวมทั้งหมวดวิชาภาษาไทย จะใช้เกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อจะได้ทราบถึงภาระงานสอนของครูในหมวดวิชาภาษาไทย

ความต้องการครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนระดับกลาง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังจะเห็นได้จากความนำในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

รัฐมีความเชื่อมั่นพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะมาถึง และเชื่อว่า การศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทาง

เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่างๆ ได้

ดังนั้นการให้การศึกษาคดีแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องคำนึงถึง และผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการให้ความรู้และอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว คือ ครู ทุกประเทศจึงเห็นความสำคัญและมีความต้องการครูในหมวดวิชาต่างๆ ในปริมาณที่มากพอเพียงและมีคุณภาพซึ่งรวมทั้งครูภาษาไทยด้วย เพื่อให้การศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความต้องการครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความต้องการครูภาษาไทยในด้านปริมาณและความต้องการครูภาษาไทยในด้านคุณภาพ

ความต้องการครูภาษาไทยในด้านปริมาณ

ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องอาศัยครูในปริมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะในวิชาชีพ และพฤติกรรมที่เหมาะสม แต่ในประเทศไทยการศึกษของเรายังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ และยังไม่สนองความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะมีการขาดแคลนครูในสาขาวิชาต่างๆ หรือ การผลิตครูในสาขานั้นๆ ไม่เพียงพอซึ่งมีอยู่หลายสาขาวิชารวมทั้งขาดแคลนครูภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาด้วย อันส่งผลต่อเนื่องทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำลง ดังจะเห็นได้จากในปีการศึกษา 2536 กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษาได้สำรวจจำนวนครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ พบว่าในขณะนั้นมีครูภาษาไทยเป็นจำนวน 9,977 คน และขาดแคลนครูภาษาไทยอีกเป็นจำนวน 2,493 คน และในปีการศึกษา 2537 คาดว่าจะขาดแคลนครูภาษาไทยอีกเป็นจำนวน 3,563 คน ซึ่งยังไม่นับรวมไปถึงครูภาษาไทยที่เสียชีวิต เกษียณอายุ หรือย้ายจากสถานศึกษาหนึ่งไปปฏิบัติราชการยังอีก

สถานศึกษาหนึ่ง จากตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีความต้องการครูภาษาไทยมาก ซึ่งถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดปัญหา และจะส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยอย่างแน่นอน

ความต้องการครูภาษาไทยในด้านคุณภาพ

นอกจากความต้องการครูภาษาไทยในด้านปริมาณแล้ว คุณภาพของครูภาษาไทย ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพในการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู เป็นสำคัญ จึงได้มีการกล่าวถึงลักษณะของครูภาษาไทยที่มีคุณภาพหรือมีสมรรถภาพไว้ดังต่อไปนี้ คือ

สนม ครุทเมือง (2523) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูภาษาไทยที่ดีว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ครูภาษาไทยต้องมีเทคนิคกลวิธีในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ดี เริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีสอน กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกัน ครูภาษาไทยต้องเฝ้าหาวิธีการใหม่ๆ แปลกๆ มาใช้ในห้องเรียนอยู่เสมอ
2. ครูภาษาไทยต้องรู้จักการนำจิตวิทยาและปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอน ในด้านจิตวิทยา รู้จักพัฒนาการของเด็ก รู้จักทฤษฎีการเรียนรู้ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ครูภาษาไทยต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดี ไม่จำเป็นต้องหล่อหรือสวย แต่ควรมีอารมณ์ขัน สัมผัสแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน แต่งกายเรียบร้อย วาจาดี และปรับตัวได้ดี
4. มีศรัทธาในการสอนภาษาไทย มีความภูมิใจที่สอนภาษาไทย เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง
5. ครูภาษาไทยต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ปรับปรุงวิธีการให้ทันสมัย โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

6. มีความเมตตาต่อเด็กนักเรียน เพราะเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ไปในทางที่ดีหรือเลว จึงต้องเมตตาเอาใจใส่ทุกกระเสาะ

7. ครูภาษาไทยต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ครูภาษาไทยต้องรู้จักใช้บุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนของเด็กให้เป็นประโยชน์ การใช้ภาษาไทยจะเกิดประสิทธิภาพเพราะบุคคลหลายฝ่ายช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

8. ครูภาษาไทยต้องประพฤติตามระเบียบวินัยจรรยาครูโดยเคร่งครัด และส่งเสริมระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพที่ควรปฏิบัติในการเป็นครูภาษาไทยไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยควรปลูกฝังเจตคติเกี่ยวกับภาษาไทยให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ทางภาษาไทย
2. ควรสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. บุคลิกภาพของครูภาษาไทยควรมีลักษณะพิเศษ คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้าใจบุคคลคล่องแคล่วแต่อ่อนโยนและนุ่มนวล
5. ครูควรเป็นตัวอย่าง เป็นผู้เฝ้าในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง
6. ครูควรเป็นคนช่างสังเกต และควรเป็นนักสะสมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
7. ครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติม ปรับตัวเองให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ

นอกจากนี้ ศรีสุดา จริยกุล (2525) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่สอนวิชาภาษาไทยว่าจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. งานในหน้าที่ เป็นงานในหน้าที่ซึ่งครูภาษาไทยควรปฏิบัติดังนี้

ก. งานการสอน ครูภาษาไทยควรปฏิบัติตนเกี่ยวกับงานสอนต่อไปนี้

1. สอนและเตรียมการสอน
2. ตรวจสอบการงานของนักเรียน
3. จัดสรรตำราและเอกสารเพื่อใช้ประกอบการสอน
4. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน
5. จัดทำ ใช้ และรักษาอุปกรณ์การสอน
6. จัดเก็บเอกสารและอุปกรณ์การสอนเข้าหมวดหมู่
7. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย
8. สอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่เรียนอ่อนหรือมีเวลาเรียนน้อย

ข. ทักษะในการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยควรมีทักษะการสอนภาษาไทยใน

ด้านต่อไปนี้

1. ถ่ายทอดความรู้ได้ดี
2. พูดเสียงชัดเจน ฟังเข้าใจง่าย
3. ออกคำสั่ง อธิบาย ชี้แจงได้ชัดเจน แจ่มแจ้ง
4. มีศิลปะในการจูงใจ
5. จัดระเบียบและลำดับเนื้อหาวิชาที่จะสอนได้ดี
6. สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองกับผู้เรียน
7. แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉลาด
8. ตั้งคำถามให้นักเรียนเกิดความคิด

9. คอบคำถามนักเรียนได้อย่างเหมาะสม แจ่มแจ้ง ชัดเจน
10. ใช้วิธีสอนแบบต่างๆ และดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิชา
11. สรุปรบทเรียนได้ชัดเจน

ค. ทักษะในด้านความรู้และการใช้ภาษาไทย ครูภาษาไทยควรมีทักษะในด้านความรู้และการใช้ภาษาไทยดังต่อไปนี้

1. ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. ใช้ภาษาพูดและเขียนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล
3. ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมชัดเจน
4. รู้จักลักษณะและโครงสร้างพื้นฐานของภาษาไทย
5. ติดตามความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยอยู่เสมอ
6. คำนึงและมีความเข้าใจวรรณคดีไทยดี
7. เข้าใจเนื้อเรื่องที่มิในแบบเรียนอย่างละเอียด และรู้เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัว
8. ใช้พจนานุกรมเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
9. สามารถใช้แหล่งวิชาการทางภาษาได้
10. เขียนเรื่องความร้อยแก้วและย่อความได้เป็นอย่างดี
11. พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้บ้าง
12. มีความสามารถพิเศษ เช่น พิณรำ ฆ้องร้อง เล่นละคร แต่งเพลง เขียนบทโทรทัศน์ ฯลฯ (อาจมีความสามารถอย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้)

2. การรู้จักตนเอง

นอกจากการสอนแล้ว การรู้จักตนเองและการปรับปรุงบุคลิกภาพก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นครูควรมีคุณสมบัติต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. มนุษยสัมพันธ์ การทำงานของครูภาษาไทยจะสำเร็จได้เพราะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ

1. ให้เกียรติและไม่ดูถูกผู้อื่น
2. ช่วยเหลือเพื่อนครู นักเรียน และผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ
3. ร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความพอใจ
4. ประชุมกับครูในสาขาวิชาชีพเพื่อสอนให้สัมพันธ์กัน
5. ประชุมร่วมกับครูภาษาไทยจากโรงเรียนอื่น เพื่อช่วยเหลือและให้บริการที่จำเป็น
6. ติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน
7. ร่วมกิจกรรมของชุมชน

ข. บุคลิกภาพ บุคลิกภาพของครูภาษาไทยมีส่วนสำคัญต่ออาชีพของครู ในด้านความเชื่อ ศรัทธา และความเคารพนับถือที่ศิษย์พึงมีให้กับครู บุคลิกภาพที่จำเป็นของครูภาษาไทยมีดังต่อไปนี้

1. ขยันและกระตือรือร้นในการสอนและปรับปรุงการสอน
2. รักและศรัทธาในอาชีพครูและวิชาภาษาไทย
3. เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนในด้านการใช้ภาษาไทย และการวางตน
4. ตรงต่อเวลา
5. มีเหตุผล
6. ทำงานอย่างมีจุดหมาย
7. มีความคิดริเริ่ม
8. มั่นใจในตนเอง

ค. การปกครองชั้นเรียน ถ้าครูปกครองชั้นเรียนให้เป็นระเบียบได้ การดำเนินการสอนย่อมบรรลุวัตถุประสงค์ ครูสอนภาษาไทยจึงมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมชั้นเรียน และปกครองนักเรียนให้มีวินัย
2. ทำหน้าที่ครูโฮมรูม

ง. การแสวงหาความรู้ ครูสอนภาษาไทยควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้น และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ วิธีการแสวงหาความรู้ของครูมีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหาความรู้จากตำราและแหล่งวิทยาการต่างๆ
2. เข้าร่วมและรับการอบรมทางด้านวิชาภาษาไทย
3. ศึกษาต่อหรือเรียนบางวิชาที่จำเป็น
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยการทำวิจัยหรือเขียนตำรา

3. หลักในการประกอบอาชีพ

นอกจากจะรู้จักงานในหน้าที่และรู้จักตนเองแล้ว ครูภาษาไทยพึงมีหลักในการประกอบอาชีพดังต่อไปนี้

1. ครูควรเป็นคนดี มีความรู้ดี และมีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ได้
2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นหลายฝ่ายด้วยกัน บุคคลที่ครูจะต้องทำงานร่วมด้วย คือ

2.1 ครูจะไม่เพียงแต่สอนวิชาเท่านั้น ยังต้องกลม่อเวลาจิตใจเด็กด้วย ครูจึงต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์ให้นักเรียนนับถืออย่างจริงจัง

2.2 มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนครู เพื่อนานสอนส่วนรวมจะได้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ครูกับผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันคือ พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและสำเร็จการศึกษา ความรับผิดชอบทั้งสองฝ่ายจึงต้องประสานและกลมกลืนกัน ซึ่งจะเป็นไปได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง

2.4 สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เช่น บุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือโรงเรียน
ถ้ามีสัมพันธภาพที่ดีก็จะเป็นส่วนให้โรงเรียนเจริญได้ทางหนึ่งเหมือนกัน

สุจิต เพ็ชรขอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2536) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของ
ครูภาษาไทยสรุปได้ดังนี้

1. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความรู้ทางภาษาไทยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
มีความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องที่จะสอน
2. ครูภาษาไทยควรมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการในสาขาวิชาอื่นๆ ตลอดจนมี
ความรู้รอบตัวอย่างกว้างขวาง
3. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษ เช่น สามารถ
ร้องเพลง เล่นดนตรี ฝึกร้อง ขับเสภา หรือ สามารถนำเกมการเล่นต่างๆ ได้
4. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่ปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
เป็นผู้ที่ใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถทำการวิจัยต่างๆ ได้
5. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี คือ ใช้
ภาษาไทยได้ถูกต้องตามกาลเทศะต่างๆ เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านการใช้ภาษา
6. ครูภาษาไทยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจและศรัทธาในอาชีพครู
7. มีวิธีการสอนดี พยายามสอนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์
ในการเรียนรู้ในรูปแบบที่แปลกๆ กันออกไป
8. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่เข้าใจหลักจิตวิทยา เข้าใจลักษณะธรรมชาติและ
ความต้องการของเด็กวัยรุ่น
9. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่รู้แหล่งวิทยาการดี ทั้งที่เป็นบุคคล สถาบัน และที่
เป็นเอกสาร และนำแหล่งวิทยาการเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน
ภาษาไทย
10. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีหน้าตาขมขื่นแจ่มใส มีอารมณ์ดี โอบอ้อมอารี
เป็นกันเองกับเด็กดี

11. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็ง มานะอดทน ขยันเตรียมการสอน
12. ครูภาษาไทยควรเป็นคนที่มีความจิตใจกว้างขวาง เป็นนักประชาธิปไตย มีเหตุผล
13. ครูภาษาไทยที่ดีควรมีความสามารถในการแสดง สามารถแสดงบทบาท เล่นละคร ร้องเพลง ฟ้อนรำ หรือร่วมแสดงการเล่นต่างๆ ได้
14. ครูภาษาไทยที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถแสดงออกซึ่งความคิดและอารมณ์ เพื่อเข้าให้นักเรียนเกิดปฏิกริยาทางอารมณ์ขึ้น ในขณะที่อ่านหนังสือ บทประพันธ์หรือแบบเรียนวรรณคดี
15. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบคิด ชอบจัดกิจกรรมแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพดีขึ้น
16. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ตามสมัยนิยม มีท่าทางดี มีความสามารถในการพูด และวางตนดี
17. ครูภาษาไทยควรเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเอง เคารพในหลักการ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ควรดำรงตนเป็นนักวิชาการ ไม่เอนเอียงหรือฟังชันไปตามสมัยนิยม
18. ครูภาษาไทยควรหมั่นประชุมกันเป็นเืองนิตย เพื่อช่วยกันปรับปรุงการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น
19. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี ทั้งในระดับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนอื่นๆ
20. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความตั้งใจเข้มแข็ง กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ไม่ย่อท้อต่องานหนัก และการดูหมิ่นจากบุคคลอื่น ในขณะที่เด็วกันก็มีความสามารถในอันที่จะเสนอความคิดที่ค่ากับบุคคลอื่น และประชาสัมพันธ์ในด้านที่จะช่วยกันรับผิดชอบ และทำนุบำรุงภาษาไทยไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของไทยสืบไป

จะเห็นได้ว่า ครูภาษาไทยที่มีสมรรถภาพนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังเป็นผู้อบรมบ่มนิสัย สั่งสอนให้ลูกศิษย์ของตนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าจ้าง คาบการสอน และคุณภาพของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การสอนภาษาไทยในโรงเรียนมัศึกษามีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษาในระดับนี้เป็นการผลิตประชากรที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาครูภาษาไทยที่มีคุณภาพในจำนวนที่พอเพียง เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา แต่ในสภาพความเป็นจริง การจัดวางอัตราค่าจ้างครูภาษาไทยยังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา แต่กรมสามัญศึกษาได้รับการจัดสรรอัตราค่าจ้างเพิ่มใหม่เป็นสัดส่วนน้อยกว่าที่ควรจะได้ จึงต้องมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูใหม่ ทำให้เกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณเพื่อกำหนดอัตราค่าจ้างครูเปลี่ยนไป และมีผลกระทบต่อคาบการสอนโดยเฉลี่ยของครูเพิ่มขึ้น และอาจทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของครูลดน้อยลงเนื่องมาจากครูมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติมากขึ้น ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาให้ความสนใจและทำวิจัยเกี่ยวกับอัตราค่าจ้าง คาบการสอน และคุณภาพของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าจ้างและคาบการสอนของครูภาษาไทยดังนี้

ประสพศรี สุวรรณวงศ์ (2517) ได้ศึกษาลักษณะการกำหนดหน้าที่การงานให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และพบว่าอัตราการสอนของครูโดยเฉลี่ย 20.58 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลถ้าขนาดของโรงเรียนยิ่งใหญ่มากขึ้น ชั่วโมงการสอนยิ่งน้อยลง และครูในโรงเรียนส่วนกลางมีชั่วโมงสอนน้อยกว่าครูในโรงเรียนส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะครูในหมวดวิชาภาษาไทยในโรงเรียนส่วนกลาง

มีชั่วโมงสอนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยปานกลางที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 นอกจากนั้นจากรายงานเรื่องผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปี 2535 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ยังสรุปได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนครู ขาดแคลนอาคารสถานที่ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และโรงฝึกงานยังมีไม่เพียงพอ รวมทั้งขาดแคลนครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องพิมพ์ดีด และเครื่องอัดสำเนา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ครูขาดแรงจูงใจในการออกไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการปฏิบัติงานข้าราชการครู เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การใช้อัตรากำลังของข้าราชการครูในสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา ในด้านการใช้คุณวุฒิทางการศึกษา ปริมาณงานสอนและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสภาพการปฏิบัติงาน ใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการครูทั้ง 2 สังกัดดังกล่าว จำนวนรวม 2,475 คน จาก 4 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 1, 4, 11 และ 12 จากผลการวิจัยพบว่า

1. ในการปฏิบัติการสอน ข้าราชการครูส่วนใหญ่รวมทั้งครูภาษาไทยปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาวิชาเอก ส่วนในการปฏิบัติงานสนับสนุนการสอนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานไม่ตรงตามสาขาวิชาเอก
2. ข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา มีชั่วโมงสอน 11-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหากรวมกิจกรรมอื่นๆ ด้วยจะใช้เวลาสูงสุด 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
3. ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนรวมทั้งครูภาษาไทย ใช้เวลาในการเตรียมการสอนประมาณ 1-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และข้าราชการครูส่วนใหญ่เห็นว่าปริมาณที่ตนปฏิบัติอยู่ในขณะนี้มีความเหมาะสมแล้ว แต่จำนวนครูในสถานศึกษายังไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

วิไลวรรณ ทรัพย์เจริญ (2521) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทย และนักเรียนเกี่ยวกับสมรรถภาพครูภาษาไทย ในด้านการทำงานและหน้าที่ของครู และด้านทักษะของครูภาษาไทย โดยใช้แบบสอบถาม 3 ชุด ถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 434 คน จากผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถภาพที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูภาษาไทย ได้แก่ สมรรถภาพในการ สอนและเตรียมการสอน มีเหตุผล ชัดเจน กระจ่างหรือรู้ทันในการสอน ปรับปรุงการสอน อยู่เสมอ ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี ผลิตเสียงดังชัดเจน และฟังเข้าใจง่าย

ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารการศึกษากับครูภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นระหว่างครูภาษาไทยกับนักเรียนส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. ผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทย และนักเรียนให้ลำดับความสำคัญของ สมรรถภาพครูภาษาไทยที่ตรงกัน คือ ด้านการประเมินผล การปกครองชั้นเรียน การ แสวงหาความรู้ และการแนะแนว ส่วนสมรรถภาพที่ให้ลำดับความสำคัญแตกต่างกันมาก คือ การมีอารมณ์ขัน ความรักและศรัทธาในอาชีพครูและวิชาภาษาไทย รักและหวังดีต่อเด็ก มีวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนได้ชัดเจน มีศิลปะในการจูงใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างฉลาด มีความชำนาญในการออกข้อสอบ และจัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญที่ปรากฏในวรรณคดี

ศุภาวิชัย อาศุวิชัยพันธ์ (2535) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสอนภาษาไทย ที่พึงปรารถนาของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 1 ในด้านการใช้ สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการควบคุมชั้นเรียน ตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้ แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูภาษาไทย 139 คน และนักเรียน 1,180 คน และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ครูภาษาไทยดีเด่นที่ได้รับคัดเลือกจากกระทรวง ศึกษาธิการ ระหว่าง พ.ศ. 2528-2535 จำนวน 9 คน จากผลการวิจัยพบว่า

1. ครูภาษาไทยและนักเรียนรับรู้ว่าการจัดการเรียนการสอนด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล การเรียน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมการสอนที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในระดับมาก และพบว่า การรับรู้ของครูภาษาไทยดีเด่นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนข้อที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นสอดคล้องกับการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียน

2. เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า ครูภาษาไทยและนักเรียนรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่พึงปรารถนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

งานวิจัยต่างประเทศ

มีงานวิจัยเกี่ยวกับคาบการสอนของครูดังนี้

อาร์ เจ แคมป์เบล และ เอส อาร์ เซนต์ เจ เนลล์ (R.J. Campbell; S.R.St.J. Neill, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้และการใช้เวลาของครูมัธยมศึกษา หลังการปฏิรูปการศึกษาในปี ค.ศ.1988 เพื่อศึกษาการใช้เวลา คุณวุฒิทางการศึกษา ทักษะคิด ต่อการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูระดับมัธยมศึกษาในประเทศอังกฤษและเวลส์โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่าครูใช้เวลาในการทำงานทั้งหมดรวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยเฉลี่ย 54.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งใช้ในการสอน 16.9 ชั่วโมง เตรียมการสอน 12.9 ชั่วโมง งานทางด้านการบริหาร หรือการปกครอง 18.1 ชั่วโมง การพัฒนาอาชีพ 5.3 ชั่วโมงและกิจกรรมอื่นๆ 4.1 ชั่วโมง ในการศึกษาเรื่องนี้ได้ข้อสรุป 3 ประการ คือ

1. ภาระงานของครูมีความแตกต่างกันอย่างน้อยจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ งานทางด้านจัดการ และงานสอน
2. ความสอดคล้องกันระหว่างวุฒิทางการศึกษากับภาระงานสอนในปัจจุบัน พบว่า

ครูร้อยละ 40 มีวุฒิการศึกษาตรงกับงาน และร้อยละ 18 มีคุณวุฒิทางการศึกษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่วิชาชีพครู

3. ครูที่เห็นว่าการทำงานนอกเวลาเป็นเรื่องที่สมควรสำหรับอาชีพครู มักเป็นครูที่ใช้เวลาทำงานมากกว่าครูโดยทั่วไป

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพครู ได้มีผู้วิจัยดังต่อไปนี้

เออร์วิน เจ เลห์แมนน์ (Irvin J. Lehmann) และ วิลเลียม เอ มีเรนส์ (William A. Mehrens, 1971) ได้สำรวจความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับคุณลักษณะครูในอุดมคติ และสรุปว่า

1. ครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวาง ทั้งความรู้มูลฐานและสิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน
2. สนใจวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้งและกระตือรือร้นค้นคว้าในวิชาที่สอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. มีความซื่อหonest และเสนอบทบาทเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ
4. เตรียมการสอนอยู่เสมอ
5. ใช้ศัพท์ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง และสอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนด้วย

การ์ดอน อี กรีนวูด (Gardon E. Greenwood, 1974) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาแบบสอบถาม เอสอีซีทีบี (SECTB) ซึ่งย่อมาจาก Student Evaluation of College Teaching Behavior) ที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา ในปี ค.ศ. 1974 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่สำคัญของอาจารย์ในความคิดเห็นของอาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร มีดังนี้ คือ

1. สามารถทำให้การเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
2. มีความรู้รอบตัว และปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ไม่หุ่ยห้อย
4. ให้ความเป็นกันเอง และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
5. มีความสามารถในการวัดและประเมินผลอย่างถ่องแท้

สรุปได้ว่าครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จะมีภาระงานทั้งในด้านภาระงานสอนและภาระงานอื่นๆ นอกจากงานสอน คือ นอกจากจะต้องสอนคนละไม่น้อยกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์แล้ว ยังต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาด้วย และโรงเรียนยังมีขนาดใหญ่ ครูจะมีคาบการสอนน้อยลง และครูในโรงเรียนส่วนกลางมีคาบสอนน้อยกว่าครูในโรงเรียนส่วนภูมิภาค นอกจากนั้นครูภาษาไทยที่มีคุณภาพต้องมีความรู้ในวิชาที่สอน มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และ ปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ